

О. Г. Плуталова, аспірант кафедри гуманітарних дисциплін
Донецького державного університету управління

ОГЛЯД СТАНУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено актуальним питанням поточного стану реформування земельних відносин в Україні. Передусім досліджено різні позиції науковців щодо поняття нормативно-правового механізму державного регулювання та сформульовано сутність нормативно-правового механізму державного регулювання ринкових земельних відносин.

Проаналізовано стан нормативно-правового забезпечення публічного регулювання ринку землі в Україні як важливої частини земельної реформи – від її початку до сучасної фази.

Автор наголосив на пріоритетності завдання раціоналізації та унормування діяльності органів державної влади в земельній сфері в період її реформування та впровадження ринку землі, важливості своєчасного оновлення та систематичного вдосконалення нормативно-правової бази щодо регулювання ринку землі загалом, зокрема економічного обігу землі, діяльності державних органів влади всіх ланок, взаємовідносин держави та суб'єктів земельного ринку.

Здійснено огляд ключових юридичних актів, ухвалених у процесі реформування. Особливу увагу приділено законодавству, ухваленому після ратифікації Верховною Радою України та Європейським парламентом 16 вересня 2014 року Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Під час огляду розкрито головний зміст норм, якими фактично впроваджуються ринкові земельні відносини та завершується земельна реформа.

Поряд із цим автор наголошує на ролі та значенні продовження законотворчої діяльності держави з вказаних питань і зазначає, що прискорення та успішність завершення земельної реформи значною мірою залежатимуть також від зусиль уряду, який повинен створити організаційні передумови для функціонування ринку земель у визначеному форматі.

Ключові слова: механізм публічного регулювання, нормативно-правовий механізм, земельні відносини, землекористування, ринок землі, земельна реформа, діяльність органів державної влади.

O. H. Plutalova. Review of the state of regulatory and legal support of public regulation of land market in Ukraine

The Article is dedicated to topical issues concerning the current state of land relations reform in Ukraine. First of all, the various points of view of the scientists concerning the notion of legal and regulatory mechanism of state regulation have been studied, and the nature of legal and regulatory mechanism of state regulation for market land relations has been formulated.

The state of regulatory and legal support of public regulation of land market in Ukraine as an important part of land reform has been analyzed from its beginning to the current phase.

The author emphasizes the priority of rationalization and standardization of the activity of state authorities in the land sector, during its reforming and establishing of land market, the importance of timely updating and systematic improving of legal and regulatory framework concerning land market regulation on the whole, including economic circulation of land, activity of state authorities of any level, relationship between the state and land market participants.

The key legal acts, which were adopted during the reform, have been reviewed. Particular attention was paid to the legislation adopted after September 16, 2014 when Verkhovna Rada of Ukraine and European Parliament ratified the Association Agreement between Ukraine and the EU. During the review the main content of the rules has been revealed, by means of which the land market relations are being actually established and the land reform is being completed.

In addition, the author emphasizes the role and significance of the continuation of legislative activity of the state regarding the mentioned issues, and notes that acceleration and success of land reform completion would be determined to a large extent also by the efforts of the government, which should create organizational preconditions for operation of land market in a defined format.

Key words: public regulation mechanism, legal and regulatory mechanism, land relations, land use, land market, land reform, activity of state authorities.

Постановка проблеми. Обраний країною курс на євроінтеграцію вимагає дієвих заходів щодо активізації реформування ринку землі. З огляду на це дослідження процесів публічного регулювання ринку землі в Україні, зокрема стану його нормативно-правового забезпечення, як важливої рушійної сили реформ є актуальним. Пошук шляхів удосконалення та підвищення ефективності вказаних категорій вимагає аналізу чинного нормативно-правового механізму публічного регулювання в цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань щодо відкриття, впровадження ринку землі, різними аспектами його функціонування, а також значенню його для економіки країни приділяли багато науковців із державного управління, серед яких – І. Бистряков, М. Богіра, П. Гайдучський, Д. Гнаткович, В. Горлачук, О. Гуторов, Б. Данилишин, О. Дацій, В. Дем'яненко, Д. Добряк, П. Казьмір, М. Корецький, Б. Косович, В. Кулішов,

М. Лавейкін, М. Латинін, Л. Романова, П. Саблук, Н. Стойко, М. Ступень, А. Третяк, М. Федоров, Г. Черевко, В. Юрчишин та інші. Незважаючи на їхні вагомі напрацювання в цій сфері, треба констатувати, що питання правового забезпечення діяльності органів, які становлять систему публічного регулювання земельними правовідносинами, потребують подальшого дослідження й удосконалення.

Метою статті є аналіз сучасного стану нормативно-правового забезпечення публічного регулювання земельних відносин в Україні.

Виклад основного матеріалу. Сутність порушеного питання нерозривно пов'язана з дослідженням такого поняття, як нормативно-правовий механізм публічного регулювання ринкових земельних відносин.

Як відомо, серед науковців немає єдиного розуміння понять «механізм публічного регулювання», «механізм управління», «нормативно-правовий механізм публічного регулювання». Різні дослідники до складників нормативно-правового механізму відносять нормативно-правові акти суб'єктів владних повноважень, врегульовані ними правовідносини, сукупність органів, що входять у систему публічного регулювання, як суб'єкти, їхні права та обов'язки, правові режими, методи та інструменти публічного регулювання тощо. Наводять власну класифікацію елементів нормативно-правового механізму, різні інтерпретації понятійного апарату. Утім, простежується дещо спільне, а саме незмінними елементами нормативно-правового механізму публічного регулювання є певна нормативно-правова база, якою врегульовано правовідносини суб'єктів у тій чи іншій сфері, а також організаційне-інституціональне забезпечення відповідних правовідносин, тобто система органів, на які покладається досягнення мети публічного регулювання.

Найбільше з поняттям «нормативно-правового механізму публічного регулювання», на нашу думку, кореспондується позиція В. Авер'янова, який надав таке визначення: «Механізм державного управління – це сукупність відповідних державних органів, організованих у систему для виконання цілей (завдань) державного управління відповідно до їхнього правового статусу, та масив правових норм, що регламентують організаційні засади та процес реалізації вказаними органами свого функціонального призначення [1].

Водночас «Енциклопедичний словник із державного управління» визначає нормативно-правове або правове регулювання як діяльність держави (в особі уповноважених нею органів) щодо забезпечення впливу на суспільні процеси шляхом встановлення обов'язкових для виконання юридичних норм (правил) поведінки суб'єктів права, дотримання яких забезпечується можливостями громадської думки і застосуванням владної сили держави. Як складник державного управління правове регулювання є винятковою функцією держави, яка виступає гарантом права, володіючи монополією на правозастосовну і правоохоронну діяльність [2, с. 555].

Водночас, як слушно зазначає Л. Явич, регулювання за допомогою правових норм полягає не тільки у спрямуванні розвитку суспільних відносин, а й в охороні теперішніх суспільних відносин, створенні умов виникнення нових відносин, які відповідають нагальним потребам суспільства [3].

Отже, коротким визначенням сутності нормативно-правового механізму публічного регулювання ринку землі в Україні буде нормативне закріплення та забезпечення до реалізації (охорона) державою повноважень, прав, обов'язків, відповідальності суб'єктів ринкових земельних відносин.

Взаємозв'язки і взаємодії, що виникають у цьому процесі, є предметом нормативно-правового публічного регулювання, яке спрямовано на функціонування та розвиток вказаних відносин і ставить собі мету зростання економічного ефекту для держави та суспільства.

Зважаючи на викладене, центральним елементом нормативно-правового механізму публічного регулювання ринку землі є нормативно-правове забезпечення публічного регулювання.

Нормативно-правове забезпечення землекористування містить такий перелік законодавства відповідно до принципу ієрархії та юридичної сили нормативно-правових актів:

1. Конституція України.

2. Закони України:

– Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III;

– Закон України «Про землеустрій» від 22 травня 2003 р. № 858-IV;

– Закон України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» від 19 червня 2003 р. № 963-IV;

– Закон України «Про Державний земельний кадастр» від 7 липня 2011 р. № 3613-IV;

– Закон України «Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність» від 23 грудня 1998 р. № 353-XIV;

– Закон України «Про оцінку земель» від 11 грудня 2003 р. № 1378-IV;

– Закон України «Про оренду земель» від 6 жовтня 1998 р. № 161-XIV;

– інші закони України.

3. Укази Президента:

– Указ Президента України «Про Міністерство аграрної політики і продовольства України» від 23 квітня 2011 р. № 500/2011;

– Указ Президента України «Про деякі заходи щодо прискорення реформ у сфері земельних відносин» від 15 жовтня 2020 р. № 449/2020.

4. Постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України:

- Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі заходи щодо прискорення реформ у сфері земельних відносин» від 16 листопада 2020 р. № 1113;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Питання функціонування територіальних органів Державної служби з питань геодезії, картографії та кадастру» від 16 листопада 2020 р. № 1118;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку ведення Державного земельного кадастру» від 4 грудня 2019 р. № 1140;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Методики визначення розміру шкоди, заподіяної внаслідок самовільного зайняття земельних ділянок, використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу» від 9 вересня 2020 р. № 800;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про деякі питання реалізації пілотного проєкту із запровадження електронних земельних торгів і забезпечення зберігання та захисту даних під час їх проведення» від 21 червня 2017 р. № 688;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України «Питання передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності в комунальну власність об'єднаних територіальних громад» від 31 січня 2018 р. № 60-р;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України «Питання Державної служби з питань геодезії, картографії та кадастру» від 30 листопада 2016 р. № 910-р;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо реалізації концептуальних напрямів здешевлення кредитів сільськогосподарським товаровиробникам для купівлі земель сільськогосподарського призначення» від 4 грудня 2019 р. № 1219-р;
- інші нормативні акти уряду.

5. Накази центральних органів виконавчої влади, рішення органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади, а також інші нормативно-правові акти.

Аналізуючи стан нормативно-правового забезпечення публічного регулювання ринку землі в Україні, доречно зазначити, що питання раціоналізації та унормування діяльності органів державної влади в земельній сфері, у період її реформування та впровадження ринку землі, протягом останніх років для держави є першорядними. Оновлення та вдосконалення нормативно-правової бази щодо регулювання ринку землі загалом, зокрема економічного обігу землі, діяльності державних органів влади всіх ланок, взаємовідносини держави та суб'єктів земельного ринку є важливою частиною земельної реформи, яка нині триває. Чітка і прозора законодавча база з регулювання земельних правовідносин є запорукою сталого землекористування.

Початком реформування земельних відносин стало ухвалення Верховною Радою України 18 грудня 1990 року Земельного кодексу України № 561-ХІІ та Постанови «Про земельну реформу» № 563-ХІІ. Вказаними нормативними актами декларувалося регулювання земельних відносин, зокрема, з перерозподілу земель і одночасною передачею їх у приватну та колективну власність, а також у користування підприємствам, установам і організаціям. Створення умов для раціонального використання й охорони земель, рівноправного розвитку всіх форм власності на землю та господарювання, збереження та відтворення родючості ґрунтів, поліпшення природного середовища, охорони прав громадян, підприємств, установ і організацій на землю. [4;5].

Наступним кроком стало ухвалення Верховною Радою Постанови «Про прискорення земельної реформи і приватизації землі» від 13 березня 1992 р. № 2200-ХІІ, якою визнано незадовільний темп реформ через брак належної координації контролю з боку державних органів за ходом реформи, несвоєчасне розв'язання низки організаційних і правових питань реформування земельних відносин. Ухвалення вказаної Постанови дало змогу пришвидшити процеси роздержавлення, паювання і приватизації землі [6].

Дієвих зрушень земельна реформа зазнала з ухваленням 20 жовтня 2001 року Верховною Радою України нового Земельного кодексу України, який набрав законної сили 1 січня 2002 року, є чинним дотепер і має вже 118 редакцій.

Норми цього Кодексу створили правові засади для початку формування ринку землі. Втім, відповідно до ст. 15 Перехідних положень першої редакції цього Кодексу громадяни та юридичні особи, які мають у власності земельні ділянки для ведення селянського (фермерського) господарства та іншого товарного сільськогосподарського виробництва, а також громадяни України – власники земельних часток (паїв) не мають права до 1 січня 2005 року продавати або іншим способом відчужувати належні їм земельні ділянки та земельні частки (паї), крім міни, передачі їх у спадщину та під час вилучення земель для суспільних потреб [7]. Так, уперше державою введено мораторій на землю. Протягом наступних майже 19 років заборона на продаж земель не раз продовжувалась, роблячи неможливим існування вільного ринку землі в Україні. За такого режиму землекористування наступні норми Конституції України в цій сфері практично втратили дію.

Наприклад, ст. 13 Конституції України передбачає, що земля, її надра та інші природні ресурси є об'єктами права власності українського народу. Кожний громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону. Держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом. Ст. 14 Конституції закріплено, що право власності на землю гарантується. Це право набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою тільки відповідно до закону. За приписами ст. ст. 22, 41 Конституції кожен має право володіти, користуватися й розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Права і свободи людини й громадянина гарантуються, і звуження їхнього змісту не допускається під час ухвалення нових законів або внесення змін до чинних законів [8].

Водночас на той час, введення мораторію на продаж земель, на нашу думку, було цілком виправданим, оскільки не було досконалої законодавчої бази та ефективної системи інституцій щодо публічного регулювання у цій сфері, не було чіткої системи обліку та реєстрації земель, механізмів державного контролю за ринковими відносинами, тобто умов для існування цивілізованого вільного земельного ринку не було.

Протягом майже 19 років земельного мораторію державою ухвалено близько 100 ключових нормативних актів, які спрямовані на створення умов існування вільного ринку землі. Серед актуальніших такі:

Постанова Кабінету Міністрів України «Про деякі питання реалізації пілотного проекту із запровадження електронних земельних торгів і забезпечення зберігання та захисту даних під час їх проведення» від 21 червня 2017 р. № 688. З метою запобігання корупції та недопущення зловживань у сфері земельних відносин, пов'язаних із передачею земель у користування, запроваджено електронні земельні торги на зовнішніх електронних майданчиках платформи ProZorro. Продажі. Вказана форма аукціону позбавила орендодавців «ходіння по кабінетах чиновників», надала змогу отримати за земельну ділянку конкурентну плату, скоротила витрати на участь в аукціоні тощо [9].

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення» від 31 березня 2020 р. № 552-IX, який дасть змогу з 1 липня 2021 року громадянам України набувати права власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення площею до 100 га, а з 1 січня 2024 року таку можливість отримають юридичні особи, власниками яких є українці. Вони зможуть купувати до 10 тисяч гектарів землі. Продаж державних і комунальних земель заборонено. Питання, чи надавати іноземцям право купувати землю, розв'язуватиметься на референдумі [10].

Закон України «Про національну інфраструктуру геопросторових даних» від 13 квітня 2020 р. № 554-IX, який передбачає створення національного геопорталу – спеціального інтернет-ресурсу, на якому підлягатимуть відкритому оприлюдненню всі геопросторові дані, що є в розпорядженні органів державної влади та місцевого самоврядування, зокрема галузеві та відомчі кадастри – земельний, містобудівний, лісовий, водний, родовищ і проявів корисних копалин, курортів, заповідних територій тощо [11].

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель» від 17 червня 2020 р. № 711-IX, яким закладено умови для комплексного планування розвитку території об'єднаних територіальних громад, створено передумови для кращого розвитку передмість. Закон дає можливість користувачам змінювати цільове призначення своїх земельних ділянок самостійно, обмежуючись тільки вимогами функціонального зонування території. Крім того, Закон має на меті об'єднати та впорядкувати різні види документації, актуалізувавши їхній зміст, і забезпечити її існування в електронному доступному форматі [12].

Указ Президента України «Про деякі заходи щодо прискорення реформ у сфері земельних відносин» від 15 жовтня 2020 р. № 449/2020. Документ передбачає передачу земель сільськогосподарського призначення з державної до комунальної власності, що дасть змогу територіальним громадам отримувати більше коштів від землекористування для свого розвитку. За державою планується залишити на постійному користуванні тільки землі державних інституцій, таких як Міністерство оборони, Академія наук, Пенітенціарна служба та інші. Отже, процес децентралізації буде завершено [13].

Не можна оминати увагою ухвалений наприкінці минулого року Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії рейдерству» від 5 грудня 2019 р. № 340-IX, що встановлює низку запобіжників рейдерству у сфері землекористування, таких, наприклад, як вимога власника земельної ділянки обов'язкового нотаріального посвідчення правочину або юридично значущих дій, що унеможливить неправне заволодіння земельною ділянкою (паєм), зокрема, шляхом підробки будь-яких договорів, їхньої подвійної реєстрації, підробки рішення загальних зборів підприємства – власника, актів прийому-передачі частки в статутному капіталі тощо. Іншим важливим запобіжником рейдерству є надання Законом права онлайн-доступу державним кадастровим реєстраторам до відомостей, що містяться в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, а державним реєстраторам, відповідно, до відомостей, що містяться в Державному земельному кадастрі. Такий подвійний контроль забезпечить ретельну перевірку повноважень особи, яка звернулася із заявою про реєстрацію на вчинення дій. Як наслідок, Законом посилено відповідальність державних реєстраторів за вчинення реєстраційних дій [14].

Навіть стислий огляд далеко не повного переліку ключових законодавчих актів дає змогу стверджувати, що, переживаючи активну фазу реформування земельних відносин, держава дбає про створення належного нормативно-правового забезпечення публічного регулювання ринку землі.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Дослідження поточного стану нормативно-правового забезпечення публічного регулювання ринкових земельних відносин дало змогу зробити такі висновки.

По-перше, потужним поштовхом для активізації земельної реформи стала ратифікація Верховною Радою України та Європейським парламентом 16 вересня 2014 року Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, яка набула чинності в повному обсязі з 1 вересня 2017 року. Відповідно до цієї Угоди Україна взяла зобов'язання передусім забезпечити права людини та основоположні свободи, закріплені в Конституції України, а також шляхом відповідних реформ створювати умови для безумовного подолання корупції, ефективного урядування, вільної ринкової економіки тощо. Саме останні три роки держава дбала про належне врегулювання земельних відносин шляхом ухвалення відповідних нормативно-правових актів.

По-друге, дію низки законодавчих актів відтерміновано в часі, а відтак успішність завершення земельної реформи значною мірою залежатиме від зусиль уряду, що повинен створити організаційні передумови для функціонування ринку земель у визначеному форматі. З цієї метою необхідно впроваджувати технічні інструменти для контролю за обмеженнями щодо концентрації земель у власності громадян та юридичних осіб, створювати систему моніторингу земельних відносин, ввести в роботу національний геоportal, ухвалити нову уніфіковану методику нормативної грошової оцінки земель і розв'язати багато інших завдань.

Список використаних джерел:

1. Державне управління в Україні : навчальний посібник за заг. ред. В.Б. Авер'янова. Київ : Видавництво ТОВ Сонмі, 1999. С. 36.
2. Ковбасюк Ю.В., Трошинський В.П., Сурміна Ю.П. Енциклопедичний словник з державного управління. Київ, 2010. 820 с.
3. Явич Л.С. Проблемы правового регулирования советских общественных отношений. Москва : Юрид. лит., 1961. С. 26.
4. Постанова Верховної Ради України «Про земельну реформу». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/563-12#Text> (дата звернення: 05.02.2021).
5. Земельний кодекс України в редакції 1990 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/561-12#Text> (дата звернення: 05.02.2021).
6. Постанова Верховної Ради «Про прискорення земельної реформи і приватизації землі». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2200-12#Text> (дата звернення: 05.02.2021).
7. Земельний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (дата звернення: 05.02.2021).
8. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show> (дата звернення: 05.02.2021).
9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про деякі питання реалізації пілотного проекту із запровадження електронних земельних торгів і забезпечення зберігання та захисту даних під час їх проведення» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.02.2021).
10. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення». URL: <https://rada.gov.ua/news/actual/191679.html> (дата звернення: 05.02.2021).
11. Закон України «Про національну інфраструктуру геопросторових даних» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-20#Text> (дата звернення: 05.02.2021).
12. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/711-20#Text> (дата звернення: 06.02.2021).
13. Указ Президента України «Про деякі заходи щодо прискорення реформ у сфері земельних відносин» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/449/2020#Text> (дата звернення: 06.02.2021).
14. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії рейдерству» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/340-20#Text> (дата звернення: 06.02.2021).

References:

1. Edited by Averianov V.B. (1999) *Derzhavne upravlinnia v Ukraini [Public administration in Ukraine]: training manual / under general editorship of V.B. Averianov*. Kyiv: Sonmi, 1999. 36 p. [Ukraine]
2. Kovbasiuk Yu.V., Troshchynskyi V.P., Surmina Yu.P. (2010) *Entsyklopedychnyi slovnyk z derzhavnogo upravlinnia [Encyclopedic dictionary of public administration]*. Kyiv, 2010. 820 p. [Ukraine]
3. Yavich L.S. *Problemy pravovogo regulirovaniia sovetskih obshchestvennykh otnoshenii*. [Problems of legal regulation for Soviet social relations]. Moscow, 1961. 26 p.

4. VRU, Law of Ukraine (1990), *Pro zemelnu reformu* [On land reform: Resolution of Verkhovna Rada of Ukraine] dated December 18, 1990 No.563-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/563-12#Text> (accessed on February 5, 2021). [Ukraine]

5. VRU, Law of Ukraine (1990) *Zemelnyi Kodeks Ukrainy* [Land Code of Ukraine: Law of Ukraine] dated December 18, 1990 No. 561-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/561-12#Text> (accessed on February 5, 2021). [Ukraine]

6. VRU (1992) *Pro pryskorennia zemelnoi reformy i pryvatyzatsii zemli* [On acceleration of land reform and privatization of land: Resolution of Verkhovna Rada of Ukraine] dated March 13, 1992 No. 2200-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2200-12#Text> (accessed on February 5, 2021). [Ukraine]

7. VRU, Law of Ukraine (2001) *Zemelnyi Kodeks Ukrainy* [Land Code of Ukraine: Law of Ukraine] dated October 25, 2001 No. 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (accessed on February 5, 2021). [Ukraine]

8. VRU, Law of Ukraine (1996) *Konstitutsiia Ukrainy* [Constitution of Ukraine: Law of Ukraine] dated June 28, 1996 No. 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show> (accessed on February 5, 2021). [Ukraine]

9. KМУ (2017) *Pro deiaki pytannia realizatsii pilotnogo proektu iz zaprovadzhennia elektronnykh zemelnykh torgiv i zabezpechennia zberigannia ta zahystu dannykh pid chas ikh provedennia* [On certain issues of implementing a pilot project on introducing electronic land trades and providing storage and security of the data during the trading: Resolution of Verkhovna Rada of Ukraine] dated June 21, 2017 No. 688. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2017-%D0%BF#Text> (accessed on February 5, 2021). [Ukraine]

10. VRU, Law of Ukraine (2020) *Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchyh aktiv Ukrainy shchodo obigu zemel silskogospodarskogo pryznachennia* [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine as to circulation of agricultural land: Law of Ukraine] dated March 31, 2020 No. 552-IX. URL: <https://rada.gov.ua/news/actual/191679.html> (accessed on February 5, 2021). [Ukraine]

11. VRU, Law of Ukraine (2020) *Pro natsionalnu infrastrukturu geoprostorovykh dannykh* [On national infrastructure of geospatial data: Law of Ukraine] dated April 13, 2020 No. 554-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-20#Text> (accessed on February 5, 2021). [Ukraine]

12. VRU, Law of Ukraine (2020) *Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchyh aktiv Ukrainy shchodo planuvannia vykorystannia zemel* [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine as to planning of land use: Law of Ukraine] dated June 17, 2020 p. No. 711-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/711-20#Text> (accessed on February 6, 2021). [Ukraine]

13. PU (2020) *Pro deiaki zakhody shchodo pryskorennia reform u sferi zemelnykh vidnosyn* [On certain measures for acceleration of reforms in the field of land relations: Decree of the President of Ukraine] dated October 15, 2020 No. 449/2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/449/2020#Text> (accessed on February 6, 2021). [Ukraine]

14. VRU, Law of Ukraine (2019) *Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchyh aktiv Ukrainy shchodo protydii reiderstvu* [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine as to combatting raidership: Law of Ukraine] dated December 5, 2019 No. 340-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/340-20#Text> (accessed on February 6, 2021). [Ukraine].